

RUDOLF OTTO, *El sagrat* Barcelona: Fragmenta Editorial, 2021

Traducció de Raül Garrigasait
Jordi Carcasó i Díaz

«Sobre els trets racionals i irracionals de la idea del diví». Amb aquest subtítol, l'autor alemany ja ens indica la voluntat de ressituar o clarificar el fenomen religiós en un moment de desorientació. Tal i com ens indica el traductor de l'obra al català, Raül Garrigasait, *El sagrat* (Das Heilige), és un llibre publicat l'any 1917 en plena Primera Guerra Mundial, un moment convuls en molts àmbits, també l'intel·lectual: Interaccionen un conjunt de novetats científiques, antropològiques, psicològiques... i Otto, coneixedor de la mística hindú i altres savieses orientals, intenta des d'una fe luterana desbrossar un camí feixuc i enrevessat.

Otto pretén tractar la idea de Déu des d'una perspectiva no reduccionista, salvant-la d'una limitació exclusivament racionalista (en la qual diversos autors han intentat analitzar-la des d'un punt de vista psicològic, social, de poder...). Però també vol evitar de caure en la trivialització dels sentiments a la qual algun somiatruites¹ es pot trobar temptat de reduir-la. En aquest esforç interpretatiu, ens adverteix que l'irracional no pot esdevenir un calaix de sastre on col·locar-hi tot allò que no ens encaixa. En referència a l'irracional ja puntualitza:

«Qui avui fa servir aquesta paraula, està obligat a dir com l'entén».²

Per això intenta comprendre el concepte de sagrat, que descriu com a numen, és a dir: el sentiment religiós fonamental, una intuïció que pot semblar paradoxal perquè és una experiència que va més enllà de la racionalitat i la sensibilitat.

El numinós el defineix com a 'basarda', 'estupor', 'estremiment'... caracteritzats per allò terrorífic i fascinant. Són paraules que ens serveixen per definir l'experiència religiosa, allò totalment aliè a l'ésser humà però que atrau i que captiva de manera estrepitosa. Aquest element sagrat o sant, que és el pal de paller comú de totes les religions esdevé el centre de la seva anàlisi.

Otto segueix una tercera via entre l'anàlisi exclusivament racional i l'irracional: el simbolisme serà el paraigua que permetrà analitzar el concepte de sagrat atansant-lo a l'àmbit racional, però sense limitar-lo a aquest. Treballa el sagrat sota la perspectiva de la metàfora, el símbol, la interpretació..., procurant no perdre la base emocional, irracional, sense la qual en perdriem també part del sentit o profunditat.

En aquesta anàlisi, el sagrat és percebut segons Otto, com a estremidor, fascinant, majestuós, enèrgic, descomunal... El problema és que en aquestes descripcions s'hi inclouen emocions contradictòries entre si! Aquí és on la lògica racionalista s'atura en descriure l'experiència religiosa. Cal mirar l'experiència religiosa com una experiència que apunta cap endins i no cap enfora: el símbol del sagrat no busca comunicar sinó recrear, representar en cadascú de nosaltres. El símbol ens permet justament expressar allò inexpressable, apuntar cap a la direcció d'allò que és sagrat i esmunyir-se; comprèn aquest caràcter paradoxal però permet alhora treballar-lo de manera coherent, rigorosa, sistemàtica.

Per això podem dir que Otto s'acosta a l'ésser humà, als seus instints, emocions, sentiments amb una voluntat clarificadora i oberta, però també amb humilitat, sense negar-li una especificitat que se'ns escapa a l'anàlisi.

Un llibre farcit de suggestions, que en determinats moments sembla encoratjar el lector, per obrir-li una finestra com un clam invocatiu. Cal destacar l'excel·lent traducció de Raül Garrigasait en el tractament d'uns conceptes de gran dificultat semàntica: un llenguatge ric de matisos i constants referències etimològiques en llatí, grec, sànscrit... que el traductor ha brodat curosament.

¹ Utilitzo la mateixa paraula que utilitza el traductor, per la seva especificitat. Vegeu-ne la pàgina 112.

² *Ibid.*